

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

СУХОВЕЦЬКИЙ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 342.6:328.185:351:351.746.1(477)(043.3)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Тернопіль - 2026

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна».

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор
Кравчук Мар'яна Юріївна,
Західноукраїнський національний університет,
завідувач кафедри адміністративного права та
судочинства

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент
Біла Вікторія Русланівна,
Український науково-дослідний інститут
спеціальної техніки та судових експертиз
Служби безпеки України,
начальник наукової лабораторії (наукової
установи)

кандидат юридичних наук, доцент
Яцик Тетяна Петрівна,
Державний податковий університет,
заступник директора з навчально-методичної
роботи Навчально-наукового інституту
економічної безпеки та митної справи

Захист відбудеться 20 березня 2026 року о 13 годині 00 хвилин на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.04 у Західноукраїнському національному університеті за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Західноукраїнського національного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Сергія Короля, 4.

Автореферат розісланий 17 лютого 2026 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. М. Слома

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний глобалізований світогосподарський розвиток не відмінняє конкуренції і конкурентної боротьби на міжнародних товарних та фінансових ринках, у сферах добування, виробництва та використання природних сировинних і енергетичних ресурсів, а декларована ринкова економіка поряд з конкуренцією як на рівні суб'єктів підприємницької діяльності, фірм і компаній, так і на рівні країн та міждержавних об'єднань не виключає конфлікту інтересів. При цьому безальтернативним пріоритетом для кожної держави, незалежно від рівня її соціально-економічного розвитку та наявності чи відсутності статусу ринкової економіки, є відстоювання своїх національних інтересів. В цих умовах виникає і розвивається конфлікт інтересів, який при відповідних обставинах може створювати загрозу для безпеки країни. Таким чином, дотримання і відстоювання національних інтересів актуалізує проблематику національної безпеки. Однією із загроз національним інтересам та національній безпеці країни вважаються корупція і корупційні дії відповідних суб'єктів, що можуть мати місце як у владних виконавчих структурах і правоохоронних органах, так і в галузевих міністерствах, відомствах, державних підприємствах, установах загальнодержавного та місцевого підпорядкування. При цьому корупція, як явище, не замикається в межах однієї країни.

В умовах глобалізації і розвитку ринкової економіки, модернізації адміністративно-правових механізмів протидії корупції, проблематика не втрачає актуальності, оскільки гнучкість і навіть певна «креативність» суб'єктів корупційних дій як в межах країни, так і з виходом на міжнародний рівень, вимагають постійного розвитку і вдосконалення форм та методів роботи правоохоронних органів, системи судочинства, інших державних органів спеціальної компетенції, насамперед Національного антикорупційного бюро України (далі – Національного бюро) та Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК).

Визначальною формою забезпечення національної безпеки України є і повинна бути продумана та виважена державна політика у відповідності з вимогами законодавства, чинними нормативними актами, прийнятими загальнодержавними доктринами, стратегіями та програмами у відповідних сферах діяльності, зокрема, у політичній, оборонній, економічній, енергетичній, продовольчій, соціальній, екологічній, технологічній, інформаційній, кібернетичній та інших. Це безпосередньо стосується практики діяльності органів спеціальної компетенції. Особлива увага повинна приділятися питанням формування превентивних заходів, які повинні бути зорієнтовані на існуючі та потенційні виклики, загрози та ризики. Провідну роль тут відіграє Національне бюро.

Актуальній тематиці забезпечення національної безпеки в контексті попередження негативного впливу виникаючих викликів, потенційних загроз внутрішнього і зовнішнього походження присвячена увага таких українських авторів, як В. І. Абрамов, О. С. Бодрук, В. П. Горбулін, А. Б. Качинський, В. А. Ліпкан, В. І. Мунтіян, М. Г. Орел, М. Л. Погребицький, А. І. Семенченко, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянук, М. Л. Стрельбицький. Зважаючи на вагомість корупційної складової в системі загроз та викликів національній безпеці дану проблематику, питання сутності корупції, її історичного контексту, підґрунтя, моделей корупційної поведінки, чинників корупційних правопорушень, механізмів

протидії корупції досліджували В. Є. Боднар, О. Ю. Бусол, А. С. Васільєв, В. І. Васишинчук, А. О. Галай, В. О. Гарматюк, К. М. Гуртова, М. В. Гуцалюк, З. Б. Живко, Д. О. Іщук, Л. І. Каленіченко, Ю. І. Кірженецький, М. М. Марков, В. Ю. Прокопенко, Р. Ф. Пустовійт, С. В. П'ясецька-Устич, І. О. Ревак, В. П. Самодай, Д. В. Слинько, О. Й. Хомин.

Разом з тим, в теоретичному плані залишаються прогалини щодо надання структурам практичної діяльності чіткого трактування ряду категорій у сфері національної безпеки як об'єктів адміністративно-правового регулювання, що може негативно впливати на формування механізму ефективного забезпечення відповідними державними структурами тих складових і сегментів, які формують національну безпеку України. Одночасно не переобтяжені увагою дослідників питання актуальних викликів, загроз та ризиків для національної безпеки країни в контексті можливих корупційних проявів та корупційної складової. Крім того, існує необхідність адресної конкретизації форм і методів роботи державних органів спеціальної компетенції у попередженні та мінімізації негативних наслідків корупції та її різновидів. Залишаються актуальними дослідження підстав для обґрунтування адміністративно-правових імперативів у діяльності Національного бюро.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тематика дослідження відповідає цілям сталого розвитку України на період до 2030 року (визначеним Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), відповідає вимогам та завданням, визначеним у Антикорупційній стратегії на 2021–2025 роки, затвердженій Законом України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки» № 2322-IX від 20 червня 2022 року. Дисертацію виконано в межах напрямів наукових досліджень, визначених Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року» № 942 від 7 вересня 2011 року та Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні» № 476 від 30 квітня 2024 р.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування і систематизація адміністративно-правових засад та імперативів у діяльності Національного антикорупційного бюро України як органу спеціальної компетенції у сфері забезпечення національної безпеки України.

Для досягнення зазначеної мети визначено наступні завдання:

- систематизувати теоретико-методологічні основи адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки України;
- розглянути національну безпеку як об'єкт адміністративно-правового регулювання в контексті взаємозв'язку і взаємозалежності з національними інтересами;
- з'ясувати актуальні виклики, загрози і ризики для національної безпеки та механізми їх виявлення і попередження в управлінні національною безпекою України;
- дослідити формування адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки;
- означити місце і роль Національного бюро в системі державних органів спеціальної компетенції в контексті забезпечення національної безпеки України;

- розглянути нормативно-правові засади функціонування Національного бюро у поєднанні з необхідністю забезпечення ефективної діяльності при наявності управлінської тріади «обов'язки – права – відповідальність»;

- визначити адміністративно-правові антикорупційні імперативи в діяльності Національного бюро;

- проаналізувати зарубіжний досвід застосування адміністративно-правових інструментів протидії корупції та окреслити можливості його імплементації в Україні;

- окреслити перспективи удосконалення адміністративно-правового статусу Національного бюро в умовах воєнного стану, обґрунтувати і визначити парадигму застосування адміністративно-правових механізмів діяльності Національного бюро в умовах новітніх викликів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини публічно-правового характеру, що виникають у сфері забезпечення національної безпеки в процесі реалізації повноважень Національним антикорупційним бюро України.

Предметом дослідження виступають адміністративно-правові засади діяльності Національного антикорупційного бюро України у сфері забезпечення національної безпеки України.

Методи дослідження. В процесі дослідження застосовано комплекс загально-наукових та спеціальних методів, а методологічний апарат ґрунтується на принципі єдності теорії і практики. Теоретичну основу дисертації склали наукові публікації вітчизняних та зарубіжних фахівців. Застосування діалектичного, системно-структурного, порівняльно-правового та інших наукових методів дозволило логічно і взаємопов'язано розкрити наукову сутність досліджуваних питань та проблем з метою реалізації поставлених завдань.

Зокрема, логіко-семантичний метод використаний для дослідження адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки (*розділ 1*). Формально-юридичний метод було застосовано з метою розкриття змісту адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки (*підрозділ 1.3*) та дослідження нормативно-правових засад функціонування Національного бюро (*підрозділ 2.2*). Застосування діалектичного методу дало можливість з'ясувати зміст компонентів адміністративно-правових та організаційних імперативів діяльності Національного бюро (*підрозділ 2.3*). Завдяки компаративному методу проаналізовано зарубіжний досвід застосування адміністративно-правових інструментів протидії корупції та можливості його імплементації в Україні (*підрозділ 3.1*). На основі системно-структурного методу критично розглянуто місце і роль Національного бюро в складі державних органів спеціальної компетенції (*підрозділ 2.1*). Метод спостереження застосовано для формування інформаційної бази даних та аналізу інформації з досліджуваної проблематики, обґрунтування рекомендацій стосовно удосконалення системи та методів застосування антикорупційних заходів при виконанні Національним бюро своїх функціональних обов'язків; застосування структурно-функціонального методу дало можливість з'ясувати складові адміністративно-правової організації та окреслити формування парадигми застосування адміністративно-правових механізмів діяльності Національного бюро в умовах новітніх викликів. Метод правового прогнозування надав можливість окреслити шляхи імплементації міжнародних правових засад та зарубіжного досвіду в діяльності спеціалізованих антикорупційних органів України (*підрозділ 3.2*).

Нормативною основою дисертаційного дослідження є: Конституція України, закони України, підзаконні нормативно-правові акти, зокрема укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативно-правові документи відповідних міністерств і відомств України, а також міжнародно-правові акти, що стосуються тематики дослідження.

Емпіричну базу дослідження склали статистичні дані та інформаційно-аналітичні матеріали, опубліковані у відкритих джерелах про діяльність державних органів спеціальної компетенції та Національного бюро, а також зарубіжних антикорупційних органів в процесі реалізації владних повноважень.

Наукова новизна одержаних результатів. На основі комплексного розгляду теоретико-методологічних основ адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки Національним бюро в дисертації сформульовано низку концептуальних положень і висновків, які характеризуються відповідним рівнем наукової новизни, зокрема:

вперше:

- обґрунтовано необхідність нового наповнення парадигми застосування адміністративно-правових механізмів діяльності Національного бюро в умовах новітніх викликів, пріоритетом якої слід розглядати вироблення і забезпечення реалізації ефективної правової стратегії антикорупційного законодавства. Окреслено засади, на яких повинна базуватись та комплекс складових, які повинні формувати зазначену парадигму в умовах новітніх викликів для національної безпеки;

- визначено і згруповано адміністративно-правові та організаційні імперативи діяльності Національного бюро у забезпеченні національної безпеки, в тому числі обґрунтовано доцільність доповнення на законодавчому рівні принципів його діяльності такими як превентивність і ефективність з метою забезпечення комплексу заходів, спрямованих на попередження і недопущення корупційних дій серед новітніх викликів національній безпеці;

- обґрунтовано розгляд адміністративно-правової діяльності Національного бюро як структурного елемента механізму забезпечення національної безпеки України, що функціонує на засадах превенції, координації та адміністративно-правового впливу, а не виключно правоохоронного реагування;

удосконалено:

- підходи щодо формування адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки України з врахуванням таких її складових, як види, класифіковані загрози, виклики і ризики національній безпеці, принципи, об'єкти, суб'єкти та нормативно-правове забезпечення з використанням класифікованих сил, засобів, форм і методів;

- визначення необхідних засад для організації ефективної роботи контролюючих і правоохоронних органів з дотриманням оптимального поєднання трьох складових процесу: «права – обов'язки – відповідальність»; на даній основі для дієвого і успішного функціонування Національного бюро вважати необхідним дотримання адаптованого для даної правоохоронної структури імперативу, який об'єднуватиме три складових: «повноваження – гарантії реалізації адміністративно-правового статусу – відповідальність»;

- розглядаючи корупцію з позиції права і нормативно-правових підходів як комплексне явище, що охоплює низку взаємопов'язаних правопорушень (адміністративних, цивільно-правових, дисциплінарних та кримінально-правових),

запропоновано вибудовувати адекватну їм систему протидії Національного бюро, виділяючи при цьому: по-перше, підстави, причини і фактори, що обумовили корупцію; по-друге, наслідки таких проявів для національної безпеки в цілому із конкретизацією в різних сферах суспільного життя;

набули подальшого розвитку:

- теоретичний розгляд стосовно практичної сфери діяльності чіткого трактування категорії «національна безпека», оскільки на цій основі формуються механізми ефективного забезпечення відповідними державними структурами тих складових і сегментів, які створюють передумови для успішного забезпечення національної безпеки України; первинним в організації забезпечення необхідної національної безпеки слід визначити адміністративно-правове регулювання, тобто національна безпека є об'єктом останнього; саме ж забезпечення національної безпеки країни вимагає подальшого адміністративно-організаційного розподілу і формалізації сфер докладання зусиль в державі та суспільстві органами державної влади, з метою вироблення та реалізації комплексу заходів у захисті національних інтересів;

- дослідження проблематики застосування адміністративно-правових інструментів протидії корупції в сегменті аналізу зарубіжного досвіду її подолання у контексті його можливого практичного застосування в Україні: по-перше, в частині міжнародного співробітництва на рівні міжнародних організацій та інституцій мультилатерального співробітництва, і відповідно, нормативно-правових актів, які ними приймаються; по-друге, в частині білатерального співробітництва країн і індивідуальної практики та досвіду окремих держав;

- положення адміністративно-правової доктрини щодо розмежування категорій «національна безпека» та «державна безпека» шляхом обґрунтування їх різного значення для визначення предмета адміністративно-правового регулювання, кола суб'єктів спеціальної компетенції та інструментів адміністративно-правового впливу.

Практичне значення одержаних результатів. Положення, висновки та пропозиції, обґрунтовані в дослідженні, можуть бути використані:

- у науково-дослідній сфері – як підґрунтя для продовження досліджень у виробленні пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення функціонування Національного бюро у сфері забезпечення національної безпеки України;

- у правотворчій сфері – для внесення змін і доповнень до діючого адміністративного законодавства у сфері функціонування Національного бюро;

- у правозастосовній сфері – для підвищення організаційного рівня та ефективності діяльності в питаннях застосування антикорупційного законодавства у поєднанні з міжнародними правовими нормами щодо протидії корупції в контексті захисту національних інтересів та забезпечення національної безпеки України; в адвокатській діяльності при побудові стратегії захисту клієнта у справах, де фігурують детективи Національного бюро при формуванні ефективної правової позиції у справах із «перехресними» юрисдикціями антикорупційних органів; формуванні розуміння стратегічної логіки держави в антикорупційній політиці та адаптуванні захисної позиції до її реалій (акт про результати впровадження дисертаційного дослідження у діяльність адвоката Ганущин О. Б) та в діяльності Західноукраїнського національного університету при підготовці, забезпеченні та контролі за здійсненням заходів щодо запобігання корупції в ЗУНУ (акт про результати впровадження дисертаційного дослідження у діяльність провідного

фахівця з питань запобігання та виявлення корупції Західноукраїнського національного університету);

– *в освітньому процесі* – при розробці та удосконаленні навчальних програм і інших навчально-методичних матеріалів з дисциплін «Адміністративне право», «Правові інституції України», «Кримінальне право (особлива частина)» (акт про результати впровадження дисертаційного дослідження у навчальний процес юридичного факультету Західноукраїнського національного університету № 126-28/1812 від 25 серпня 2025 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою роботою, яка містить авторські пропозиції до законодавства та правозастосовної практики державних органів спеціальної компетенції в контексті забезпечення національної безпеки України. Викладені в ній положення та висновки, які виносяться на захист, обґрунтовані на основі власних досліджень автора і спрямовані на вдосконалення діяльності Національного бюро у забезпеченні національної безпеки України.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, теоретичні та практичні висновки й рекомендації оприлюднено на ряді всеукраїнських та міжнародних конференцій, серед яких: III Міжнародна студентська наукова конференція «Правова система України в умовах Європейської інтеграції: погляд студентської молоді» (м. Тернопіль, 15 травня 2019 р.); VI Міжнародна науково-практична конференція «Російсько-Українська війна: право, безпека, світ» (м. Тернопіль, 29–30 квітня 2022 р.); VII Міжнародна науково-практична конференція «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (м. Тернопіль, 18 квітня 2023 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Пріоритети зміцнення безпеки держави та підвищення ефективності правоохоронної діяльності: національні та міжнародні контексти», (м. Тернопіль, 19 квітня 2024 р.); III Всеукраїнська науково-практична конференція «Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку» (м. Харків, 21 лютого 2025 р.).

Публікації. Основні результати дослідження відображено в 10 наукових публікаціях, з них: 4 – статті в наукових фахових виданнях України, 1 – стаття у зарубіжному науковому виданні, 5 тез доповідей на наукових конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 199 сторінок, з них основний текст – 166 сторінок. Список використаних джерел містить 170 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертації, встановлено її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, охарактеризовано методи наукового пізнання, розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, визначено особистий внесок здобувача, подано відомості про апробацію результатів дисертації, анонсовано структуру роботи, зазначено її обсяг.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні основи адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки України» складається з трьох підрозділів, які присвячені теоретико-методологічним засадам поняття національної безпеки та аналізу специфіки формування адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки.

У підрозділі 1.1 «Національна безпека як об'єкт адміністративно-правового регулювання» з'ясовано, що національна безпека є складним полі структурним феноменом та цілісною системою з внутрішніми взаємозв'язками між елементами – об'єктами, суб'єктами, загрозами, механізмами реагування. Доведено, що адміністративно-правове регулювання виступає первинною та системоутворюючою формою забезпечення національної безпеки, оскільки саме через нього здійснюється інституціоналізація функцій органів публічної влади, розподіл компетенцій, формування механізмів контролю та відповідальності.

Розмежовано категорії «національна безпека» і «державна безпека», що дозволяє точніше визначити предмет адміністративно-правового впливу. Обґрунтовано, що національна безпека має ширший соціально-правовий зміст, включаючи не лише захист державних інституцій, але й безпеку суспільства, економіки, інформаційної сфери та прав людини, тощо. Натомість «державна безпека» здебільшого охоплює питання захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, конституційного ладу та функціонування органів державної влади. Національна безпека має поліструктурний характер, тоді як державна – переважно публічно-владний. У правовому аспекті це означає, що механізми забезпечення національної безпеки є ширшими й комплекснішими, оскільки враховують суспільні процеси, соціальні інститути, транснаціональні взаємозв'язки та динаміку загроз, що не зводяться лише до державного рівня. Розмежування двох категорій дає можливість чіткіше визначати предмети правового регулювання, суб'єктів відповідальності та інструменти впливу.

У підрозділі 1.2 «Актуальні виклики, загрози та ризики для національної безпеки» здійснено аналіз сучасних викликів, загроз і ризиків для національної безпеки України в умовах глобалізації, воєнного протистояння та внутрішніх соціально-економічних трансформацій. Показано, що загрози мають як зовнішнє, так і внутрішнє походження та охоплюють політичну, економічну, інформаційну, енергетичну й воєнну сфери.

Обґрунтовано, що корупція виступає системною загрозою, яка проникає у всі сфери державного управління і має як внутрішні, так і зовнішні детермінанти. Доведено, що корупційні практики здатні трансформуватися у фактори політичної, економічної, інформаційної та воєнної небезпеки, а в умовах воєнного стану – безпосередньо підривати обороноздатність і міжнародну репутацію держави.

У цьому контексті сформульовано підхід до класифікації загроз національній безпеці за їх походженням, сферою прояву та рівнем небезпеки, що дозволяє більш ефективно визначати напрями адміністративно-правового реагування з боку органів спеціальної компетенції.

Підрозділ 1.3 «Формування адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки» присвячено дослідженню адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки. Визначено, що такий механізм є системою взаємопов'язаних елементів, до яких належать норми права, інститути публічної влади, процедури, правові засоби, а також організаційні та інформаційні інструменти впливу на загрози.

Обґрунтовано, що ефективність механізму забезпечення національної безпеки залежить від узгодженості діяльності органів спеціальної компетенції, чіткості їх адміністративно-правового статусу та наявності превентивних інструментів управління ризиками. У цьому зв'язку підкреслюється ключова роль антикорупційних органів, до числа яких належить Національне бюро, у системі

гарантування національної безпеки. На основі зазначеного підходу сформовано концептуальні засади подальшого дослідження діяльності Національного бюро як спеціалізованого суб'єкта адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки.

Аргументовано, що адміністративно-правовий механізм повинен включати елементи прогнозування, аналізу та планування, що дозволяє не лише реагувати на загрози, а й запобігати їм. Такий підхід відповідає сучасному розумінню національної безпеки як динамічного процесу управління ризиками.

На основі проведеного теоретичного аналізу встановлено, що формування ефективного адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки є необхідною умовою реалізації державної антикорупційної політики та створює теоретичну основу для дослідження діяльності Національного бюро як ключового суб'єкта цієї системи.

Розділ 2 «Адміністративно-правові та організаційні імперативи діяльності Національного антикорупційного бюро України» присвячено аналізу місця та ролі Національного бюро в складі державних органів спеціальної компетенції, досліджено нормативно-правові засади його функціонування, а також виокремлено та обґрунтовано адміністративно-правові антикорупційні імперативи в діяльності Національного бюро.

У підрозділі 2.1 *«Місце і роль Національного антикорупційного бюро України в складі державних органів спеціальної компетенції»* обґрунтовано, що Національне бюро є спеціалізованим правоохоронним органом, створеним для реалізації державної антикорупційної політики в частині протидії тяжким і особливо тяжким корупційним правопорушенням, що становлять підвищену загрозу для національної безпеки. Доведено, що функціонування Національного бюро зумовлене необхідністю виокремлення антикорупційної діяльності в окрему сферу державного управління з власними інституційними, правовими та організаційними механізмами.

Встановлено, що Національне бюро посідає особливе місце в системі органів спеціальної компетенції, оскільки його діяльність спрямована на захист публічних інтересів у сфері функціонування державного апарату, запобігання зловживанню владою та мінімізацію корупційних ризиків у сфері управління. Це зумовлює його інтегрованість у систему забезпечення національної безпеки поряд з іншими правоохоронними та контрольними інституціями.

Підкреслено, що діяльність Національного бюро має міжгалузевий характер, оскільки поєднує елементи кримінально-правового переслідування, адміністративного нагляду та організаційно-управлінського впливу. Водночас саме адміністративно-правовий компонент дозволяє забезпечити стабільність функціонування Національного бюро, визначити межі його повноважень і взаємодію з іншими органами державної влади.

Обґрунтовано, що Національне бюро виступає ключовим елементом інституційного механізму забезпечення національної безпеки в частині нейтралізації корупційних загроз, оскільки його діяльність спрямована на захист стратегічних державних інтересів у сфері управління, фінансів, оборони та міжнародних відносин.

У підрозділі 2.2 *«Нормативно-правові засади функціонування Національного антикорупційного бюро України»* здійснено аналіз нормативно-правової бази діяльності Національного бюро, яка включає Конституцію України, Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», антикорупційне законодавство

та підзаконні нормативно-правові акти. Аргументовано, що правове регулювання діяльності Національного бюро має комплексний характер і поєднує норми адміністративного, кримінального та процесуального права.

Встановлено, що адміністративно-правові норми визначають інституційний статус Національного бюро, порядок формування його органів, внутрішню організацію, систему підзвітності та контролю. Саме через ці норми закріплюються межі втручання Національного бюро у сферу публічних і приватних інтересів та забезпечується баланс між ефективністю антикорупційної діяльності і дотриманням прав людини.

Ефективність правового регулювання діяльності Національного бюро залежить від узгодженості різних нормативних актів, відсутності правових колізій і чіткого розмежування компетенції з іншими органами, зокрема з НАЗК, органами прокуратури та судами. Порушення цього балансу призводить до інституційних конфліктів і зниження результативності антикорупційної політики.

Обґрунтовано, що управлінська тріада «права – обов'язки – відповідальність» є базовим принципом побудови нормативно-правового статусу Національного бюро, оскільки вона визначає юридичні межі реалізації повноважень Національного бюро та забезпечує його підзвітність суспільству і державі. На цій основі для дієвого та успішного функціонування Національного бюро необхідним є дотримання адаптованого для даної правоохоронної структури імперативу із трьох складових: «повноваження – гарантії реалізації адміністративно-правового статусу – відповідальність». Всі вони є законодавчо підкріпленими.

Крім того, з'ясовано, що до нормативно-правових документів, які в певній мірі впливають на регулювання діяльності Національного бюро в сегменті міжнародного партнерства, належать міжнародні двосторонні договори України. На даний час Національне бюро має можливість використовувати в роботі при необхідності поширення антикорупційних дій за межами України стосовно вітчизняних суб'єктів відповідні положення щодо правової допомоги та правових відносин у цивільних і кримінальних справах, зафіксовані у 28 двосторонніх міждержавних договорах.

У підрозділі 2.3 «Адміністративно-правові антикорупційні імперативи в діяльності Національного антикорупційного бюро України» сформульовано систему адміністративно-правових імперативів діяльності Національного бюро як обов'язкових вимог, що визначають спрямованість і межі його антикорупційної діяльності. Визначено, що ці імперативи формуються на основі поєднання правових норм, принципів державного управління та завдань забезпечення національної безпеки. Підставами для їх визначення є не тільки з'ясування сутності, ознак і характерних рис корупції, але і конкретизація причин та факторів, що призводять до корупційних дій, систематизація наслідків корупції, а також структуризація механізму функціонування Національного бюро.

Доведено, що сучасні виклики і загрози національній безпеці вимагають переорієнтації діяльності Національного бюро з переважно реактивної моделі протидії корупції на превентивну і стратегічну. У цьому контексті обґрунтовано доцільність закріплення принципів превентивності та ефективності як складових адміністративно-правового статусу Національного бюро.

Обґрунтовано, що антикорупційні імперативи повинні охоплювати не лише кримінально-правове переслідування корупційних правопорушень, а й аналітичну діяльність, оцінювання ризиків, прогнозування загроз і участь у формуванні

державної антикорупційної політики. Такий підхід відповідає розумінню корупції як системної загрози національній безпеці.

Сформульовано висновок про те, що ефективна діяльність Національного бюро має ґрунтуватися на поєднанні повноважень, гарантій їх реалізації та юридичної відповідальності, що дозволяє забезпечити стабільність, незалежність і результативність цього органу в умовах сучасних безпекових викликів.

Розділ 3 «Перспективи удосконалення адміністративно-правового статусу Національного антикорупційного бюро України в умовах воєнного стану» присвячений дослідженню зарубіжного досвіду застосування адміністративно-правових інструментів протидії корупції з точки зору оцінки можливості його використання Україною, а також визначенню нової парадигми застосування адміністративно-правових механізмів діяльності Національного бюро з урахуванням умов новітніх викликів, які виникли останніми роками.

У підрозділі 3.1 *«Зарубіжний досвід застосування адміністративно-правових інструментів протидії корупції та можливості його імплементації в Україні»* зарубіжний досвід протидії корупції розглянуто як важливий елемент формування ефективної системи забезпечення національної безпеки. Дана позиція виходить із того, що корупція у сучасному світі має транснаціональний характер і не може бути ефективно нейтралізована виключно в межах національних юрисдикцій без урахування міжнародно-правових стандартів та механізмів співробітництва.

В даному контексті проаналізовано діяльність міжнародних організацій та міждержавних інституцій, які формують нормативно-правові рамки антикорупційної політики держав, зокрема шляхом прийняття міжнародних конвенцій, рекомендацій і стандартів у сфері прозорості, фінансового контролю та криміналізації корупційних правопорушень. Визначено, що ці акти виконують функцію гармонізації національних правових систем.

Виходячи, із стратегічної мети України – вступу у Європейський Союз, встановлено, що для цього наша держава повинна врахувати діючі європейські стандарти протидії корупції. До числа найбільш суттєвих з них, що по суті сформували антикорупційний нормативний пакет, слід віднести наступні: «Конвенцію про захист фінансових інтересів Європейської спільноти» від 26 липня 1995 р. і два протоколи до неї – перший «Протокол про активну та пасивну корупцію» від 27 вересня 1996 р.; другий «Протокол про розширення сфери шахрайства та санкцій» від 19 червня 1997 р.; «Конвенцію Ради Європи про боротьбу з корупцією посадових осіб ЄС та посадових осіб держав-членів ЄС» від 26 травня 1997 р.; «Рішення Ради 2008/852/JHA від 24 жовтня 2008 р. про створення Європейської мережі контактних пунктів для боротьби з корупцією»; «Конвенцію Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних комерційних угодах», від 17 грудня 1997 р.» «Цивільну конвенцію Ради Європи про боротьбу з корупцією» від 4 листопада 1999 р.; «Кримінальну конвенцію Ради Європи про боротьбу з корупцією» від 27 січня 1999 р.

Обґрунтовано, що для України ключове значення має участь у багатосторонніх механізмах міжнародного співробітництва, які дозволяють здійснювати обмін інформацією, взаємну правову допомогу та координацію дій у боротьбі з корупцією, особливо у справах, пов'язаних із виведенням активів за кордон.

Окрема увага приділена двосторонньому співробітництву та практиці окремих держав, де спеціалізовані антикорупційні органи поєднують слідчі, аналітичні та превентивні функції. Встановлено, що така модель дозволяє підвищити ефективність протидії корупції як системному явищу. Водночас наголошено, що механічне перенесення зарубіжних моделей в українські реалії є недоцільним та контрпродуктивним, оскільки вони сформовані в інших правових, політичних та інституційних реаліях. Тому імплементація іноземного досвіду повинна мати адаптивний характер, уникаючи при цьому механічного копіювання.

Для використання зарубіжного досвіду у діяльності Національного бюро оптимальним форматом здійснення є вдосконалення адміністративно-правових механізмів міжнародного співробітництва, а також гармонізація національного антикорупційного законодавства з міжнародними стандартами у сфері національної безпеки.

Підрозділ 3.2 «Парадигма застосування адміністративно-правових механізмів діяльності Національного антикорупційного бюро України в умовах новітніх викликів» містить формулювання концепції нової парадигми діяльності Національного бюро, яка ґрунтується на визнанні корупції однією з ключових загроз національній безпеці в умовах воєнного стану, гібридних загроз і кризових процесів у публічному управлінні.

Доведено, що традиційна модель антикорупційної діяльності, зосереджена переважно на реагуванні на вже вчинені правопорушення, є недостатньою для ефективного захисту національних інтересів. У зв'язку з цим запропоновано перехід до стратегічно-превентивної моделі діяльності Національного бюро. У межах зазначеної парадигми ключове місце відводиться формуванню та реалізації ефективної правової стратегії антикорупційного законодавства, яка має забезпечити узгодженість нормативних актів, інституційну стабільність та передбачуваність діяльності антикорупційних органів.

Обґрунтовано, що парадигма застосування адміністративно-правових механізмів діяльності Національного бюро в умовах новітніх викликів повинна ґрунтуватись на: виробленні і забезпеченні реалізації ефективної правової стратегії антикорупційного законодавства; забезпеченні функціонування налагодженої системи державних органів, установ, інших інституцій та їх структурних підрозділів, які є здатними забезпечити повноцінну якісну реалізацію прийнятих державою рішень антикорупційного спрямування на належному професійному рівні; забезпеченні максимального рівня транспарентності процесів управління, підвищенні якості контролю і звітності, пониженні рівня монополізму влади; формуванні такого механізму вирішення кадрових питань, який виключав би можливість переслідування приватних інтересів; забезпеченні оптимізації матеріального заохочення та соціального захисту державних і муніципальних службовців, рівень якого позбавляв би зацікавленості в отриманні незаконних доходів; забезпеченні належного професійного рівня службовців; постійному моніторингу ефективності та своєчасному вдосконаленні діючих кодексів службової етики в державних та муніципальних владних структурах. Вагомий вплив на забезпечення ефективної антикорупційної діяльності Національного бюро полягає в активізації міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією.

Підкреслено необхідність інтеграції адміністративно-правових механізмів Національного бюро в загальну систему управління національною безпекою, що

передбачає координацію дій з іншими органами спеціальної компетенції, обмін інформацією та спільне планування заходів протидії загрозам.

Обґрунтовано, що важливою складовою нової парадигми є: впровадження елементів аналізу ризиків, прогнозування та стратегічного планування у діяльність Національного бюро, що дозволяє своєчасно виявляти корупційні загрози та мінімізувати їхній негативний вплив; забезпечення чіткого планування оперативної роботи з метою досягнення необхідної результативності і ефективності; необхідність усунення корупціогенних факторів; приведення у відповідність до вимог оперативної роботи систему інформаційного забезпечення; вирішення проблеми низької оперативності реалізацією комплексу заходів, орієнтованих на спрощення процедур проведення слідчих, розшукових та процесуальних дій; безвідкладне оперативне реагування на екзистенційні виклики у сфері оборони та медицини і охорони здоров'я населення; активізація і оволодіння навиками оперативної роботи в реагуванні на новітні виклики корупційного характеру у фінансовій сфері та сфері новітніх «корупційних технологій» (кіберзлочинність і кібервалюта), в боротьбі з організованою злочинністю.

Обґрунтовано, що вдосконалення адміністративно-правового статусу Національного бюро в умовах воєнного стану має бути спрямоване на забезпечення балансу між його повноваженнями, гарантіями незалежності та юридичною відповідальністю, що створює інституційні умови для ефективного захисту національної безпеки України від корупційних загроз.

ВИСНОВКИ

В дисертації обґрунтовано і систематизовано адміністративно-правові засади та імперативи у діяльності Національного бюро в системі державних органів спеціальної компетенції у сфері забезпечення національної безпеки України. Проведене дослідження дозволило зробити наступні висновки та рекомендації, спрямовані на реалізацію мети дослідження, які одночасно характеризуються науковою новизною і мають теоретичне та науково-практичне значення:

1. При формуванні організаційно-правових та інституційних механізмів забезпечення національної безпеки важливе значення має врахування конкретизації національних інтересів за функціональним призначенням, зокрема у таких сферах, як політика, економіка, збройні сили, наука і технології, правоохоронні органи, система інформаційного забезпечення, техногенні, екологічні і соціальні інституції та соціальні гарантії. Напрями організації діяльності відповідних владних і правоохоронних структур щодо забезпечення національної безпеки України повинні корелюватись з класифікацією національних інтересів. Зазначена кореляція має проявлятися у визначенні пріоритетності управлінських рішень, розподілі повноважень між органами загальної та спеціальної компетенції, а також у встановленні процедур координації, контролю та відповідальності. Саме через таке узгодження забезпечується системність і внутрішня логіка функціонування механізму національної безпеки. При цьому теорія державного управління покликана забезпечити практичній сфері діяльності чітке трактування категорії «національна безпека», оскільки на цій основі формуються механізми ефективного забезпечення відповідними державними структурами тих складових і сегментів, які формують національну безпеку України. Також доведено доцільність розмежування категорій «національна безпека» та «державна безпека» для визначення предмета

адміністративно-правового регулювання та кола суб'єктів спеціальної компетенції. Обґрунтовано, що національна безпека охоплює ширший спектр суспільних відносин, включаючи інтереси особи, суспільства та держави, тоді як державна безпека зосереджується переважно на захисті публічно-владних інститутів, конституційного ладу та суверенітету. Уточнено, що адміністративно-правове забезпечення національної безпеки має виходити з нормативно визначених національних інтересів як системоутворювальної категорії, що задає пріоритети, суб'єктний склад та інструментарій регулювання. Така побудова дозволяє сформувати цілісний адміністративно-правовий механізм забезпечення національної безпеки, в якому поєднуються стратегічне планування, нормативне регулювання, організаційна діяльність та контроль за реалізацією управлінських рішень.

2. Адміністративно-правовий механізм забезпечення національної безпеки України визначає складові національної безпеки, її види, класифікує загрози, виклики і ризики національній безпеці, визначає принципи її забезпечення, об'єкти і суб'єкти та нормативно-правове забезпечення. Уточнено, що такий механізм має системний характер і поєднує нормативний, організаційний, функціональний та інструментальний компоненти, які перебувають у взаємозв'язку та взаємодії. Його структурна побудова передбачає чітке визначення компетенцій, процедур реалізації повноважень та меж юридичної відповідальності суб'єктів забезпечення національної безпеки. Головна роль тут повинна належати суб'єктам, які в процесі забезпечення національної безпеки мають виходити з її принципів, керуватись діючими правовими нормами і нормативними актами, на цій підставі впливати на об'єкти національної безпеки з метою досягнення бажаного чи необхідного результату. Доведено, що саме суб'єктний склад механізму визначає реальну дієздатність безпекової політики держави, оскільки ефективність норм права залежить від їх належної імплементації уповноваженими органами. При цьому діяльність суб'єктів має здійснюватися в межах чітко окресленого адміністративно-правового статусу, що включає повноваження, гарантії їх реалізації та відповідальність за результати прийнятих управлінських рішень. З цією метою слід використовувати всі наявні та необхідні сили і засоби, форми і методи. Водночас ефективність адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки залежить від рівня координації та узгодженості діяльності суб'єктів публічної влади, а також від їх спроможності своєчасно реагувати на трансформацію загроз, викликів і ризиків. Встановлено, що відсутність належної координації призводить до дублювання функцій, розпорошення ресурсів та зниження результативності безпекової діяльності, що в умовах сучасних викликів створює додаткові ризики для стабільності держави. У цьому контексті адміністративно-правовий механізм слід розглядати не як статичну сукупність норм, а як динамічну систему управлінського впливу, здатну до адаптації відповідно до змін безпекового середовища.

3. Оскільки однією із суттєвих загроз для національної безпеки специфічного характеру є явище корупції, то для протидії зазначеній загрозі в Україні задіяно ряд установ і організацій, що за своїм статусом є державними органами спеціальної компетенції. В їх числі основне навантаження у зазначеній сфері діяльності покладається на Національне бюро. Обґрунтовано, що корупція виступає не лише кримінально-правовим явищем, а комплексною деструктивною складовою безпекового середовища, здатною підірвати інституційну спроможність держави,

деформувати механізми публічного управління та негативно впливати на реалізацію національних інтересів. Відповідно до законодавства на Національне бюро покладаються повноваження щодо попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. Встановлено, що реалізація цих повноважень має адміністративно-правову основу, яка визначає особливості правового статусу Національного бюро, межі його компетенції, механізми взаємодії з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, а також гарантії незалежності при здійсненні покладених функцій. Концентрація зазначених повноважень у межах одного органу спеціальної компетенції зумовлена системним характером корупційних загроз та їх здатністю впливати на ключові сфери національної безпеки України. Доведено, що інституційна централізація антикорупційної діяльності у межах Національного бюро сприяє підвищенню ефективності координації, спеціалізації та професійної автономії виявлення і розслідування корупційних правопорушень, що, у свою чергу, посилює спроможність держави реагувати на внутрішні та зовнішні безпекові виклики. При цьому діяльність Національного бюро розглядається як складова адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки, що функціонує не ізольовано, а у взаємодії з іншими органами спеціальної компетенції.

4. Визначено, що з позиції права і нормативно-правових підходів корупцію слід розглядати як комплексне явище, що охоплює низку взаємно пов'язаних правопорушень, таких як адміністративні, цивільно-правові, дисциплінарні та кримінально-правові, відповідно і система протидії їм Національним бюро повинна вибудовуватись адекватно. Обґрунтовано, що комплексний характер корупції зумовлює необхідність міжгалузевго підходу до її протидії, який поєднує інструменти адміністративного, кримінального, фінансового та дисциплінарного впливу в межах єдиного безпекового механізму. Такий підхід дозволяє враховувати різний ступінь суспільної небезпечності правопорушень і забезпечувати пропорційність реагування держави. При цьому в процесі аналізу динаміки корупційних проявів в Україні слід виділяти: по-перше, підстави, причини і фактори, що обумовили корупцію; по-друге, наслідки таких проявів для національної безпеки в цілому, з конкретизацією в різних сферах суспільного життя. Встановлено, що ігнорування причинно-наслідкових зв'язків у сфері корупційних проявів знижує ефективність запобіжних заходів та ускладнює формування довгострокової антикорупційної стратегії. Водночас врахування безпекових наслідків корупції дозволяє інтегрувати антикорупційну діяльність у загальну систему стратегічного планування у сфері національної безпеки. Відповідно, протидія корупції в контексті національної безпеки має вибудовуватись як диференційована система адміністративно-правових, дисциплінарних та інших заходів реагування і запобігання, узгоджених із характером правопорушень та їх безпековими наслідками. Доведено, що така диференціація забезпечує адресність правового впливу, підвищує результативність діяльності органів спеціальної компетенції та сприяє мінімізації ризиків повторних корупційних проявів у стратегічно важливих для держави сферах.

5. Доведено, що адміністративно-правова діяльність Національного бюро має розглядатися не лише як правоохоронна, а як структурний елемент механізму забезпечення національної безпеки, що функціонує на засадах превенції, координації та адміністративно-правового впливу. Обґрунтовано, що така

інтерпретація розширює межі традиційного функціонального підходу та дозволяє інтегрувати діяльність Національного бюро у загальну архітектуру безпекового управління держави. При цьому превентивна складова його діяльності набуває самостійного значення як інструмент мінімізації системних ризиків у сфері публічного адміністрування. Такий підхід змінює традиційне уявлення про функціональне призначення Національного бюро та дозволяє розглядати його як повноцінного суб'єкта адміністративно-правового забезпечення національної безпеки, а не лише як інструмент кримінально-правового реагування. Встановлено, що переорієнтація акценту з виключно каральної функції на превентивно-координаційну підсилює стратегічний вимір діяльності Національного Бюро та відповідає сучасним вимогам безпекової політики держави. Крім того, такий підхід дозволяє обґрунтувати необхідність відповідної адаптації адміністративно-правових механізмів регулювання діяльності Національного бюро з урахуванням його ролі у системі забезпечення національної безпеки. Доведено, що така адаптація має передбачати уточнення принципів діяльності, удосконалення процедур взаємодії з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, а також нормативне закріплення превентивної та координаційної функцій як елементів адміністративно-правового статусу Національного бюро.

6. Висхідною позицією антикорупційних імперативів функціонування Національного бюро є визначені на законодавчому рівні принципи його діяльності. Запропоновано доповнити існуючий перелік принципів діяльності Національного бюро не формально, а з метою керівництва в роботі і забезпечення її високої результативності, такими принципами, як превентивність і ефективність. Зміст превентивності функціонування Національного бюро слід розглядати як забезпечення комплексу заходів, спрямованих на попередження і недопущення корупційних дій на підслідних рівнях. При цьому превентивність має включати не лише реагування на вже виявлені порушення, а й аналітичну, прогностичну та координаційну діяльність, спрямовану на мінімізацію умов і факторів, що породжують корупційні ризики. Щодо ефективності функціонування Національного бюро, то вона повинна оцінюватись покращенням Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI), який щорічно визначає міжнародна організація Transparency International. Водночас встановлено, що оцінка ефективності не може обмежуватися виключно міжнародними індикаторами, а має враховувати комплекс внутрішніх критеріїв результативності, зокрема якість досудового розслідування, рівень довіри суспільства, динаміку відшкодування завданих збитків та стабільність правозастосовчої практики.

7. Визначено, що для дієвого і успішного функціонування Національного бюро слід вважати дотримання адаптованого для даної правоохоронної структури імперативу із трьох складових: «повноваження – гарантії реалізації адміністративно-правового статусу – відповідальність», які є необхідною передумовою створення належних засад для організації ефективної роботи контролюючих і правоохоронних органів з дотриманням органічного поєднання трьох складових процесу: «права – обов'язки – відповідальність». Обґрунтовано, що така триєдина конструкція дозволяє уникнути дисбалансу між обсягом повноважень та рівнем їх забезпечення, а також запобігти формальному або декларативному закріпленню компетенції без належних гарантій її реалізації. Запропонований імператив слід розглядати як модель нормотворчого та правозастосовного узгодження елементів адміністративно-правового статусу Національного бюро

(компетенція/гарантії/відповідальність). Встановлено, що застосування такої моделі сприяє підвищенню інституційної стабільності Національного бюро, забезпечує прозорість меж його діяльності та формує передумови для підвищення довіри суспільства до результатів антикорупційної політики. Крім того, імператив «повноваження – гарантії – відповідальність» має універсальний характер і може бути використаний як методологічний орієнтир при вдосконаленні адміністративно-правового статусу інших органів спеціальної компетенції у сфері забезпечення національної безпеки.

8. Доведено, що нового наповнення потребує парадигма застосування адміністративно-правових механізмів діяльності Національного бюро у забезпеченні національної безпеки України в умовах новітніх викликів, оскільки залишаються певні прогалини в адміністративно-правовому забезпеченні функціонування Національного бюро. Пріоритетом при цьому слід розглядати вироблення і забезпечення реалізації ефективної правової стратегії антикорупційного законодавства. Така стратегія має враховувати зміну характеру корупційних загроз, їх тісний зв'язок із безпековими ризиками, а також необхідність узгодження діяльності Національного бюро з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони в умовах воєнного стану. Оновлення парадигми також передбачає перехід від фрагментарного реагування до системного адміністративно-правового впливу, орієнтованого на превенцію, стратегічне планування та управлінську узгодженість.

9. Парадигма застосування адміністративно-правових механізмів діяльності Національного бюро в умовах новітніх викликів повинна ґрунтуватись на: виробленні і забезпеченні реалізації ефективної правової стратегії антикорупційного законодавства; забезпеченні функціонування налагодженої системи державних органів, установ, інших інституцій та їх структурних підрозділів, які є здатними забезпечити повноцінну якісну реалізацію прийнятих державою рішень антикорупційного спрямування на належному професійному рівні; забезпеченні максимального рівня транспарентності процесів управління, підвищенні якості контролю і звітності, пониженні рівня монополізму влади; формуванні такого механізму вирішення кадрових питань, який виключав би можливість переслідування приватних інтересів; забезпеченні оптимізації матеріального заохочення та соціального захисту державних і муніципальних службовців, рівень якого позбавляв би зацікавленості в отриманні незаконних доходів; забезпеченні належного професійного рівня службовців; постійному моніторингу ефективності та своєчасному вдосконаленні діючих кодексів службової етики в державних та муніципальних владних структурах.

10. Складовими сучасної парадигми застосування адміністративно-правових механізмів діяльності Національного бюро у забезпеченні національної безпеки України в умовах новітніх викликів слід вважати: керівництво в основних принципах антикорупційної політики; забезпечення чіткого планування оперативної роботи з метою досягнення необхідної результативності і ефективності; необхідність усунення корупціогенних факторів; приведення у відповідність до вимог оперативної роботи систему інформаційного забезпечення; вирішення проблеми низької оперативності реалізацією комплексу заходів, орієнтованих на спрощення процедур проведення слідчих, розшукових та процесуальних дій; безвідкладне оперативне реагування на екзистенційні виклики у сфері оборони та медицини і охорони здоров'я населення; активізацію і оволодіння

навиками оперативної роботи в реагуванні на новітні виклики корупційного характеру у фінансовій сфері та сфері новітніх «корупційних технологій» (кіберзлочинність і кібервалюта), в боротьбі з організованою злочинністю.

11. Вагомий вплив на забезпечення ефективної антикорупційної діяльності Національного бюро вбачається також в активізації міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією. Обґрунтовано, що в умовах глобалізації корупційні прояви дедалі частіше набувають транснаціонального характеру, що зумовлює необхідність інтеграції національних антикорупційних механізмів у систему міжнародної взаємодії. Така інтеграція сприяє підвищенню ефективності розслідувань, обміну інформацією, поверненню активів та гармонізації правових стандартів. Подолання корупції з використанням зарубіжного досвіду у контексті його можливого практичного застосування в Україні слід розглядати у двох площинах: по-перше, в частині міжнародного співробітництва на рівні міжнародних організацій та інституцій мультилатерального співробітництва, і відповідно, нормативно-правових актів, які ними приймаються; по-друге, в частині білатерального співробітництва країн і індивідуальної практики та досвіду окремих держав. Встановлено, що імплементація міжнародних стандартів антикорупційної політики має здійснюватися з урахуванням особливостей національної правової системи та безпекового середовища України, що дозволяє забезпечити їх адаптивність та реальну результативність. При цьому міжнародне співробітництво розглядається не як допоміжний, а як системоутворювальний елемент адміністративно-правового механізму протидії корупції в контексті забезпечення національної безпеки.

12. З метою підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності Національного бюро в системі забезпечення національної безпеки доцільним є внесення змін та доповнень до чинного законодавства України. По-перше, запропоновано доповнити Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» принципами превентивності та ефективності як самостійними нормативними засадами діяльності Національного бюро, що забезпечить стратегічну орієнтацію його функціонування та посилить інтеграцію у систему національної безпеки. По-друге, обґрунтовано необхідність нормативного уточнення адміністративно-правового статусу Національного бюро як суб'єкта забезпечення національної безпеки шляхом закріплення взаємозв'язку його повноважень, гарантій їх реалізації та юридичної відповідальності як взаємообумовлених елементів єдиної правової конструкції. По-третє, доцільним є удосконалення механізмів міжвідомчої координації Національного бюро з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони шляхом конкретизації процедур інформаційної взаємодії, стратегічного планування та спільного реагування на безпекові ризики корупційного характеру. По-четверте, запропоновано передбачити у стратегічних документах у сфері національної безпеки окремий розділ, присвячений безпековому виміру протидії корупції, що дозволить системно інтегрувати антикорупційну політику у механізм забезпечення національних інтересів держави.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Суховерхий С. В. Адміністративно-правові імперативи в антикорупційній діяльності НАБУ. *Наше право*. 2021. № 2. С. 251–258.

2. Суховецький С. В. Національна безпека як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Європейські перспективи*. 2022. № 2. С. 250–259.

3. Sukhovetskyi S. Administrative and legal instruments for combating corruption: international experience and opportunities for its implementation in Ukraine. *Legal, Economic Science and Praxis*. 2023. № 11. P. 45–50.

4. Суховецький С. В. Організаційно-функціональні аспекти антикорупційної діяльності органів спеціальної компетенції. *Право UA*. 2024. № 4. С. 390–400.

5. Sukhovetskyi S. Current challenges, threats and risks to national security as an object of NABU'S activities. *Актуальні проблеми правознавства*. 2025. Випуск 2 (42). С. 157–163.

Опубліковані праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Суховецький С. В. Національне антикорупційне бюро України в складі державних органів спеціальної компетенції. *Правова система України в умовах Європейської інтеграції: погляд студентської молоді: матеріали III Міжнародної студентської наукової конференції* (м. Тернопіль, 15 травня 2019 р.). Тернопіль, 2019. С. 387–389.

7. Суховецький С. В. Специфіка окремих складових національної безпеки держави в сучасних умовах. *Російсько-Українська Війна: право, безпека, світ. матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Тернопіль, 29–30 квітня 2022 р.). Тернопіль, 2022. С. 416–419.

8. Суховецький С. В. Нормативно-правові засади функціонування Національного антикорупційного бюро України. *Пріоритети зміцнення безпеки держави та підвищення ефективності правоохоронної діяльності: національні та міжнародні контексти: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Тернопіль, 19 квітня 2024 р.). Тернопіль, 2024. С. 114–117.

9. Суховецький С. В. Принципи забезпечення національної безпеки. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 р.). Тернопіль, 2023. С. 491–493.

10. Суховецький С. В. Адміністративно-правовий механізм забезпечення національної безпеки України. *Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції*. (м. Харків, 21 лютого 2025 р.). Харків, 2025. С. 102–104.

АНОТАЦІЯ

Суховецький С. В. Адміністративно-правові засади діяльності Національного антикорупційного бюро України у забезпеченні національної безпеки України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2026.

У дисертації здійснено комплексне дослідження адміністративно-правових засад діяльності Національного антикорупційного бюро України у системі забезпечення національної безпеки України. Розкрито теоретико-методологічні

основи національної безпеки як об'єкта адміністративно-правового регулювання та значення адміністративно-правових механізмів у формуванні інституційної спроможності держави до протидії сучасним викликам, загрозам і ризикам.

Проаналізовано місце і роль Національного бюро в системі органів спеціальної компетенції та визначено особливості його адміністративно-правового статусу. Обґрунтовано, що ефективність діяльності Національного бюро у сфері забезпечення національної безпеки залежить від чіткості нормативно-правового регулювання та механізмів юридичної відповідальності.

Досліджено адміністративно-правові антикорупційні імперативи діяльності Національного бюро, які визначають спрямованість його функціонування на превенцію, виявлення та нейтралізацію корупційних загроз. У роботі узагальнено зарубіжний досвід застосування адміністративно-правових інструментів протидії корупції та обґрунтовано можливості його адаптації до українських умов. Сформульовано напрями удосконалення адміністративно-правового статусу Національного бюро з урахуванням міжнародних стандартів і потреб інституційного розвитку антикорупційної системи України.

Ключові слова: національна безпека, адміністративно-правове регулювання, Національне антикорупційне бюро України, корупція, антикорупційна політика, органи спеціальної компетенції, правові механізми забезпечення безпеки.

ANNOTATION

Sukhovetskyi S. V. Administrative and legal basics of the activities of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine in ensuring the national security of Ukraine. – *On the rights of the manuscript.*

The dissertation on obtaining the scientific degree of Candidate of Legal Sciences in the specialty 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Finance Law; Information Law. – West Ukrainian National University, Ternopil, 2026.

The dissertation is devoted to a comprehensive analysis of the administrative and legal foundations of the activity of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine within the system of ensuring national security. The study is based on the understanding that corruption constitutes one of the most serious and systemic threats to the stability of the state, the effectiveness of public administration and the protection of national interests, especially under the conditions of martial law and external aggression.

The research reveals the theoretical and methodological foundations of national security as an object of administrative and legal regulation. National security is interpreted as a complex, multidimensional legal and social phenomenon that integrates the protection of the individual, society and the state. The dissertation argues that administrative law plays a significant role in structuring the system of national security, as it determines the competence of public authorities, the procedures of their interaction and the mechanisms of control and accountability.

Special attention is paid to the analysis of contemporary challenges, threats and risks to national security. The study shows that corruption functions as a cross-sectoral threat that affects political stability, economic development, defence capability and public trust in state institutions. The author justifies the need to distinguish between challenges, threats and risks in order to develop effective administrative and legal mechanisms for their prevention and neutralisation.

The place and role of the National anti-corruption bureau of Ukraine in the system of bodies of special competence are analysed in detail. The dissertation demonstrates that National bureau occupies a specific institutional position, combining law-enforcement, analytical and administrative functions aimed at counteracting high-level corruption. The research highlights that the administrative and legal status of National Bureau is a key factor determining its capacity to act as an element of the national security system.

The study examines the normative and legal framework regulating the activity of National bureau, with emphasis on the balance between powers, guarantees of independence and mechanisms of legal accountability. The research confirms that the effectiveness of anti-corruption activity depends not only on the scope of formal powers, but also on the quality of administrative and legal regulation and the coherence of interaction with other public authorities. The dissertation identifies the system of administrative and legal anti-corruption imperatives that determine the orientation of National bureau's activity.

Foreign experience in the application of administrative and legal instruments of anti-corruption is also analysed. On this basis, the possibilities of adapting foreign practices to the Ukrainian legal system are substantiated, taking into account national legal traditions and current security challenges.

Particular attention is paid to the administrative and legal guarantees of independence of the National Bureau. The study substantiates that institutional independence is not an abstract principle, but a legally structured system of safeguards, including the procedures of appointment and dismissal of officials, financial autonomy, internal organisational arrangements and external oversight mechanisms. These elements are considered in the context of preventing political or unlawful influence on the activity of National bureau.

The research also addresses the problem of ensuring the proportionality of administrative interference in the activities of National bureau. It is shown that excessive control or fragmentation of competences may weaken the operational effectiveness of the National bureau, while insufficient regulation may create risks of abuse. Therefore, the dissertation substantiates the need to maintain a balanced model of administrative and legal governance that ensures both accountability and institutional autonomy.

Furthermore, the dissertation emphasises the importance of integrating anti-corruption activity into the broader framework of public administration reform and national security policy. The research highlights that the activity of National bureau should not be isolated from strategic planning, budgeting processes and security governance, but should function as an integral component of a unified state policy aimed at protecting national interests.

As a result, the dissertation formulates conceptual directions for improving the administrative and legal status of the National anti-corruption bureau of Ukraine in the context of national security. These directions are aimed at strengthening institutional independence, enhancing legal certainty, increasing the effectiveness of anti-corruption mechanisms and ensuring the sustainable development of the national anti-corruption system in accordance with international standards and the needs of the state.

Key words: national security, administrative and legal regulation, National anti-corruption bureau of Ukraine, corruption, anti-corruption policy, bodies of special competence, martial law, legal mechanisms of security, institutional capacity, risk management.

Підписано до друку 17.02.2026 р.
Формат 60х90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублюкаторі.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А002-26. Тираж 100 прим.

Видавець та виготовлювач
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 7284 від 18.03.2021 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Університетська думка»
вул. Сергія Короля, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 51-75-72
E-mail: edition@wunu.edu.ua